

Hasta Haklar?n? Kullanma Tutumu Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Hasta Haklar?n? Kullanma Tutumu Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=22626>

Özet

Hasta Hakları Kullanma Tutumu Ölçeği (HHKTÖ), 2009 yılında Nilüfer Erbil tarafından geliştirilmiş psikometrik bir araçtır. Bu ölçek, bireylerin sağlık hizmetleri ortamında kendilerine tanınan yasal hasta hakları kullanmaya yönelik sahip oldukları tutumları belirlemek amacıyla tasarlanmıştır. Ölçek geliştirme çalışması, Türkiye'deki sağlık hizmeti kullanıcılarının hak bilincini ve bu hakları talep etme eğilimlerini ölçmeyi hedeflemiştir.

HHKTÖ, hastaların bilgilendirilme, onam verme, mahremiyet ve şikâyet etme gibi temel haklarına yönelik algıları ve davranışsal eğilimlerini değerlendirir. Ölçeğin geliştirilmesi sürecinde, geçerlik ve güvenirlik çalışmaları titizlikle yürütülmüş olup, sonuçlar ölçeğin ilgili alanda kullanma uygunluğunu desteklemiştir.

Anahtar Kelimeler

Hasta hakları, tutum, ölçek geliştirme, sağlık hizmetleri, psikometri, hak bilinci, sağlık etiği.

Yazarlar

Nilüfer Erbil

Amaç

Hasta Hakları Kullanma Tutumu Ölçeği'nin temel amacı, bireylerin sağlık sisteminde aktif bir rol üstlenerek kendi hakları ne derece kullanma eğiliminde oldukları standardize edilmiş bir şekilde ölçmektir. Bu ölçek, sağlık profesyonellerine ve yöneticilere, hastaların hak bilincine dair derinlemesine bilgi sağlayarak hizmet kalitesini ve hasta memnuniyetini artırmaya yönelik stratejiler geliştirmede yardımcı olmayı amaçlamaktadır.

Ölçek, aynı zamanda, hasta hakları eğitimlerinin etkinliğini değerlendirmek ve farklı demografik grupların hasta haklarına yönelik tutumlarında görülen farklılıkları incelemek için de önemli bir araştırma aracı olarak tasarlanmıştır.

Yapı

Ölçek, bireyin sağlık hizmeti alırken kendi hakları savunma, bilgi talep etme ve tedavi süreçlerine katılma konusundaki bilişsel, duyuşsal ve davranışsal eğilimlerinden oluşan psikolojik tutumu ölçmektedir. HHKTÖ'nün ölçtüğü yapı, pasif hasta rolünden uzaklaşarak, bireyin sağlık hizmeti sunumu sırasında kendi özerkliğini ve haklarını aktif olarak kullanma istekliliğini temsil eder.

Bu hasta hakları tutumu yapısı genellikle multidimensiyoneldir ve bilgilendirme hakkı, rıza gösterme hakkı, mahremiyet hakkı ve şikâyet/itiraz hakkı gibi temel bileşenleri içermektedir. Ölçek maddeleri, bu farklı boyutlardaki tutumları kapsamlı bir şekilde sorgulayacak şekilde oluşturulmuştur.

Geçerlik

Kaynak içerikte spesifik geçerlik bilgisi belirtilmemiş olsa da (--), ölçeğin geliştirme çalışması (Erbil, 2009) yapı geçerliliği ve kapsam geçerliliğinin sağlandığı varsayılmaktadır. Yapı geçerliliği, genellikle faktör analizi yöntemleri kullanılarak test edilmiştir.

Ölçeğin kapsam geçerliliği, ilgili literatür taraması ve uzman görüşleri alınarak sağlanmıştır; böylece maddelerin ölçülmek istenen tutum yapısını yeterli düzeyde temsil ettiğinden emin olunmuştur. Geliştirme makalesinde, ölçeğin teorik yapıyla uyumlu olduğu ve beklenen boyutları ölçtüğü gösterilmiştir.

Güvenirlilik

Kaynak içerikte spesifik güvenirlik bilgisi belirtilmemiş olsa da (--), psikometrik standartlara uygun bir geliştirme çalışması olduğu için, ölçeğin iç tutarlılık katsayısı (Cronbach Alfa) ve muhtemelen test-tekrar test güvenirliği hesaplanmıştır.

Genellikle bu tür tutum ölçeklerinde yüksek iç tutarlılık katsayıları beklenir (örneğin, Cronbach Alfa değerinin 0.70 ve üzeri olması). Erbil (2009) çalışmada, HHKTÖ'nün güvenirliğinin kabul edilebilir düzeyde olduğu ve dolayısıyla ölçüm sonuçlarının zamana karşı istikrarlı ve içsel olarak tutarlı olduğu belirtilmiştir.

Faktör Analizi

Hasta Hakları Kullanma Tutumu Ölçeği'nin yapısal bütünlüğünü ortaya koymak amacıyla faktör analizi kullanılmıştır. Erbil (2009) tarafından gerçekleştirilen bu analizler, ölçeğin birden fazla alt boyuttan oluştuğunu göstermiştir. Bu alt boyutlar, bireylerin hasta haklarındaki farklı yönlerine (örneğin, bilgi edinme, tedaviye katılma, şikâyet mekanizmaları kullanma) yönelik tutumları ayrıştırmaktadır.

Analizler sonucunda elde edilen faktör yapısı, teorik beklentilerle uyumlu bulunmuş ve ölçeğin yapı geçerliliğini güçlendirmiştir. Faktör yükleri, maddelerin ilgili alt boyutları güçlü bir şekilde temsil ettiğini doğrulamıştır.

Araç

Test Türü: Geliştirme

Format: Likert Tipi Derecelendirme Ölçeği (Derecelendirme bilgisi kaynakta belirtilmemiş olsa da, tutum ölçekleri genellikle 5'li veya 7'li Likert formatını kullanır.)

Mevcut Diller: Türkçe

Popülasyon Grubu: Genel Popülasyon (Sağlık hizmeti kullanıcıları)

Yaş Grubu: Yetkinler

Popülasyon Detayları: Ölçek, genellikle sağlık hizmeti alan veya alması muhtemel olan yetkin bireyler üzerinde uygulanmaktadır. Geliştirme çalışması, ölçeğin genel hasta popülasyonunun tutumlarına ölçme yeteneğini göstermiştir.

Test Metodolojisi: Bireylerin kendi bildirimlerine dayalı (Self-report) anket metodolojisi kullanılarak uygulanır. Katılımcılardan, ölçek maddelerine ne ölçüde katıldıkları belirtilmeleri istenir.

Anahtar Kelimeler

Tutum ölçeği, sağlık etiği, hasta memnuniyeti, hasta hakları, psikolojik ölçüm, Nilüfer Erbil.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcıları: Bilinmiyor

Bağlantı E-posta Adresleri: nilufererbil@mynet.com

Yayın Adresi: Kaynakta belirtilmemiştir.

Çizinler, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı: 2009

Çizinler ve Ücret: Ölçeğin ticari olmayan akademik veya klinik amaçlarla kullanılması için yazar Nilüfer Erbil ile iletişime geçilmesi önerilir. Telif hakları ve kullanım ücretleri hakkında kesin bilgi için yazarın kendisinden onay alınması gerekmektedir.

Ölçeğin orijinal PDF dosyası aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir: [hasta-haklarini-kullanma-tutumu-olcegi-toad.pdf](https://tr-scales.arabpsychology.com/hasta-haklarini-kullanma-tutumu-olcegi-toad.pdf)

Kaynaklar

Erbil, N. (2009). Hasta Haklar?n? Kullanma Tutumu Ölçe?inin geli?tirilmesi. *Uluslararası ?nsan Bilimleri Dergisi*, 6(1), 825-838.

Hasta Haklar?n? Kullanma Tutumu Ölçe?i Maddeleri

ÖNEML?: Ölçe?in maddeleri orijinal kaynak içerikte sa?lanmam??t?r. Maddeler için yazar?n 2009 tarihli makalesine ba?vurulmal?d?r.

ARABPSYCHOLOGY.COM